

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) ()
23 жовтня 2019 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЛОГІКА»**

**для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 293 Міжнародне право
галузі знань 29 Міжнародні відносини**

м. Хмельницький
2019

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції		3
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	–	4
1.4.	Самостійна робота здобувачів	–	8
1.5.	Індивідуальні завдання	–	12
1.6.	Підсумковий контроль	–	13
2.	Схема нарахування балів	–	15
3.	Рекомендовані джерела	–	17
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	17

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
лекції	СЗ		лаб зан	індз авд	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Предмет і значення логіки	15	4	2	-	-	8
2	Поняття	19	6	4	-	-	9
3	Судження	19	6	4	-	-	9
4	Основні формально-логічні закони	13	2	2	-	-	9
5	Умовивід	27	4	4	-	-	9
6	Логічні основи теорії аргументації	17	4	4	-	-	9
7	Поняття і сутність права.	6	2	2	-	-	2
Усього годин:		105	28	22	-	-	55

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Лекція 1-2. Тема 1. Предмет і значення логіки	4
1.1.	Логіка як наука про правильне мислення.	
1.2.	Предмет та основні функції логіки.	
1.3.	Основні форми мислення та їх роль в процесі пізнання.	
1.4.	Основні історичні етапи у розвитку логіки як науки.	
1.5.	Логічна культура особистості.	
1.6.	Значення логічних знань для професійної діяльності у сфері міжнародного права.	
2.	Лекція 3-5. Тема 2. Поняття	6
2.1.	Поняття як форма мислення.	
2.2.	Логічні прийоми формування понять.	
2.3.	Зміст та обсяг поняття, відношення між ними.	
2.4.	Логічні відношення між поняттями.	
2.5.	Логічні операції над поняттями.	
3.	Лекція 5-7 Тема 3. Судження	6
3.1.	Судження як основна форма мислення.	
3.2.	Структура судження.	
3.3.	Види суджень. Прості судження.	
3.4.	Розподіленість у судженні термінів за обсягом.	
3.5.	Логічні відношення між атрибутивними судженнями. «Логічний квадрат».	

3.6.	Складні судження та їх види. Таблиці їхньої істинності.	
3.7.	Поділ суджень за модальністю.	
4.	Лекція 8. Тема 4. Основні формально-логічні закони	6
4.1.	Загальна характеристика законів логіки.	
4.2.	Закон тотожності.	
4.3.	Закон суперечності (несуперечності, протиріччя).	
4.4.	Закон виключеного третього.	
4.5.	Закон достатньої підстави.	
4.6.	Значення формально-логічних законів для професійної діяльності у сфері міжнародного права.	
5.	Лекція 9-10. Тема 5. Умовивід	4
5.1.	Загальна характеристика умовиводу.	
5.1.	Дедуктивні умовиводи.	
5.3.	Простий категоричний силогізм та його структура.	
5.4.	Фігури і модуси категоричного силогізму.	
5.5.	Недедуктивні умовиводи та їх види (індуктивні умовиводи та умовиводи за аналогією).	
5.6.	Значення дедуктивних та недедуктивних умовиводів для професійної діяльності у сфері міжнародного права.	
6.	Лекція 11-12. Тема 6. Логічні основи теорії аргументації	4
6.1.	Поняття про аргументацію.	
6.2.	Поняття доведення та спростування. Їх структура та види.	
6.3.	Правила доведення та спростування.	
6.4.	Поняття про паралогізми, софізми, логічні парадокси та антиномії.	
6.5.	Роль доведення та спростування в професійній діяльності у сфері міжнародного права.	
	Усього	28

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1-2

Тема 1. Предмет і значення логіки

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Роль мислення в процесі пізнання.
- 1.2. Предмет логіки, функції та її завдання.
- 1.3. Поняття про логічну форму.
- 1.4. Аристотель як засновник формальної логіки. Основні етапи її розвитку як науки.
- 1.5. Практичне значення логіки в професійній діяльності у сфері міжнародного права.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: мислення, чуттєві форми пізнання (відчуття, сприйняття, уявлення), основні форми абстрактного мислення (поняття, судження, умовивід), формалізація думки, логіка, предмет логіки, функції логіки.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Що є предметом дослідження логіки як науки?

Що слід розуміти під загальними закономірностями виникнення, розвитку і функціонування логіки?

Які основні ознаки абстрактного мислення?

Які основні форми абстрактного мислення?

Що таке процес формалізації думки?

Чому логіка називається формальною?

Охарактеризуйте основні історичні етапи розвитку логіки як науки.

Чому Аристотель є основоположником формальної логіки?

Що таке логічна культура особистості?

Яка роль логіки у процесі підвищення культури мислення особистості.

Семінарське заняття 3-5

Тема 2. Поняття

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Поняття як форма мислення.
- 2.2. Логічна структура поняття, його зміст та форма.
- 2.3. Види понять за змістом та обсягом.
- 2.4. Логічні операції над поняттями.
- 2.5. Поділ поняття, класифікація.
- 2.6. Роль понять в науці та професійній діяльності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття, логічні операції над поняттями, зміст поняття, обсяг поняття, кільця Ейлера, обмеження понять, узагальнення понять, поділ понять, визначення понять.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

логічних прийомах формування понять; змісту і обсяг поняття, їх взаємозв'язку; логічним відношенням між поняттями; логічним операціям над поняттями.

Як співвідносяться уявлення і поняття?

Які основні логічні прийоми використовуються для формування понять?

Розкрийте поняття як форму мислення.

Яка логічна структура поняття?

Що таке зміст поняття?

Що таке обсяг поняття?

Розкрийте сутність закону оберненого відношення між змістом та обсягом поняття.

Охарактеризуйте відношення між поняттями.

Які логічні операції проводяться над поняттями?

Що таке поділ поняття?

Вкажіть правила поділу поняття і можливі помилки при їх порушенні.

Що таке природна та штучна класифікація?

Семінарське заняття 6-7

Тема 3. Судження

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Судження як основна форма мислення.
- 3.2. Загальна характеристика судження і його структура.
- 3.3. Класифікація суджень.
- 3.4. Види суджень за змістом предиката, за якістю зв'язку, за обсягом суб'єкта, за модальністю.
- 3.5. Відношення між основними видами суджень. “Логічний квадрат”.
- 3.6. Розподіленість термінів за обсягом у судженні.
- 3.7. Складні судження та їх види. Таблиці їх істинності.

3.8. Пізнавальне і практичне значення суджень у сфері міжнародного права.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: судження, суб'єкт, предикат, зв'язка, квантори, просте судження, складне судження, розподілений термін, нерозподілений термін, «логічний квадрат», «таблиці істинності».

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Що таке судження?

Розкрийте логічну структуру судження.

Покажіть співвідношення «судження», «речення» та «висловлювання».

Розкрийте класифікацію суджень.

Які є види суджень за ознакою предиката?

Які є види суджень за якістю зв'язку?

Які є види суджень за обсягом суб'єкта?

Що таке «об'єднана класифікація простих категоричних суджень»?

Розкрийте відношення між простими категоричними судженнями.

Які види суджень за типом сполучників Ви знаєте?

Що таке «логічний квадрат»?

Що таке «таблиці істинності» складних суджень?

Що Ви знаєте про виділяючі та виключаючі судження?

Які види суджень за модальністю Ви знаєте?

Яка роль питань в процесі пізнання?

Семінарське заняття 8

Тема 4. Основні формально-логічні закони

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Загальна характеристика законів логіки як адекватного відображення зв'язків реальної дійсності у свідомості людей.
- 4.2. Суть та зміст закону тотожності.
- 4.3. Суть і основна вимога закону суперечності.
- 4.4. Визначення і логічний зміст закону виключеного третього.
- 4.5. Сутність закону достатньої підстави.
- 4.6. Практичне значення застосування законів логіки у сфері міжнародного права.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: закон, логічний закон, закон тотожності, закон суперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Що таке закон у філософському розумінні?

Що таке логічний закон?

Охарактеризуйте основні формально-логічні закони.

В чому суть та зміст закону тотожності?

Які логічні помилки зумовлюються порушенням закону тотожності?

Покажіть застосування закону тотожності в практиці міжнародного права.

В чому суть та зміст закону суперечності (несуперечності, протиріччя)?

Які логічні помилки зумовлюються порушенням закону суперечності?

Покажіть застосування закону суперечності в практиці міжнародного права.

В чому суть та зміст закону виключеного третього?

Які логічні помилки зумовлюються порушенням виключеного третього?

Покажіть застосування закону виключеного третього в практиці міжнародного права.

В чому суть та зміст закону достатньої підстави?

Які логічні помилки зумовлюються порушенням закону достатньої підстави?

Покажіть застосування закону достатньої підстави в практиці міжнародного права.

Семінарське заняття 9-10

Тема 5. Умовивід

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Умовивід як форма мислення. Його структура та види.
- 5.2. Дедуктивний умовивід (силогізм).
- 5.3. Індуктивний умовивід та його види.
- 5.4. Традуктивний умовивід (умовивід за аналогією).
- 5.5. Практичне і пізнавальне значення умовиводів у професійній діяльності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: умовивід, дедуктивний умовивід, індуктивний умовивід, традуктивний умовивід (умовивід за аналогією), засновки, висновок, логічний зв'язок, простий категоричний силогізм (ПКС), аксіом силогізму, фігури ПКС, модуси ПКС, повна індукція, неповна індукція, аналогія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Що таке умовивід як форма мислення?

Розкрийте логічну структуру умовиводу.

Розкрийте види умовиводів, їх об'єктивні засади.

Що таке правильні і не правильні умовиводи?

Що таке категоричний силогізм, його терміни і засновки?

Охарактеризуйте загальні правила силогізму, його фігури та модуси.

Що таке недедуктивний умовивід?

Що таке повна індукція?

Вкажіть види неповної індукції.

Що таке популярна індукція?

Що таке аналогія як форма умовиводу?

Розкрийте види аналогій.

Що таке аналогія закону і аналогія права?

Покажіть роль умовиводів у сфері міжнародного права.

Семінарське заняття 11-12

Тема 6. Логічні засади теорії аргументації

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття аргументації.
- 6.2. Доведення і його логічна структура.
- 6.3. Види і правила доведення.
- 6.4. Поняття спростування. Способи і правила спростування.
- 6.5. Логічні помилки, щодопускаються в доведеннях і спростуваннях.
- 6.6. Практичне та пізнавальне значення теорії аргументації у професійній діяльності

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: аргументація, доведення, спростування, теза, аргументи, демонстрація, пряме доведення, непряме доведення, паралогізм, софізм, логічний парадокс, антиномія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Що таке аргументація?

Розкрийте процес доведення і його логічну структуру.

Які види доведення Ви знаєте?

Що таке пряме доведення?

Охарактеризуйте правила доведення.

Що таке аргументація?

Що таке демонстрація?

Що таке апагогічне доведення?

Охарактеризуйте правила доведення.

Що таке спростування, яка його логічна структура?

Які види спростування Ви знаєте?

Охарактеризуйте правила спростування.

Розкрийте спростування тези, аргументів і демонстрації.

Охарактеризуйте правила і помилки стосовно тези.

Охарактеризуйте правила і помилки стосовно аргументів.

Охарактеризуйте правила і помилки стосовно тдемонстрації.

Що таке паралогізм, софізм, логічний парадокс та антиномія?

Чому практика є критерієм істинності в процесі доведення і спростування?

Покажіть значення доведень і спростувань для професійної діяльності.

1.4. Самостійна робота здобувачів

Тема 1. Предмет і значення логіки

А) Знайдіть імена, логічні зв'язки і квантори в наступних реченнях:

1. Деякі тварини – хижаки.

2. Усі пацифісти виступають за мир.

3. Місто Запоріжжя розташовано на південь від міста Дніпро.

4. Усі країни світу розподіляються на розвинуті та такі, що розвиваються.

5. Усі планети рухаються за еліпсами і повертаються навколо своєї осі.

6. Взимку сонце світить, але не гріє.

7. Жодна людина не має права порушувати закони.

В) З'ясуйте, чи є формально-логічними законами зв'язки за формою між вихідними судженнями та результуючим в наступних міркуваннях (тобто чи є ці міркування правильними):

1. Усі адвокати – юристи. Деякі адвокати – шахісти. – Отже, деякі шахісти – юристи.

2. Усі студенти нашої групи – журналісти. Усі студенти нашої групи – члени гуртка з логіки. – Отже, усі члени гуртка з логіки – журналісти.

3. Якщо помер Сократ, то він помер або коли жив, або коли помер. Якщо коли жив, то він не помер, бо одна й та сама людина і жила би і була би мертвою; але і не тоді, коли помер, бо він був би двічі мертвим. Отже, Сократ не помер.

Тема 2. Поняття

1. Визначить відношення між поняттями та зобразить їх коловими схемами Ейлера:

а) Лікар, хірург, жінка. б) Поняття, загальне поняття, конкретне поняття. в) Число, чисельник, знаменник. г) Елементарна частка, електрон, протон. д) Вуз, інститут, технікум. е)

Історик, український історик, доцент. ж) Година, хвилина, секунда. з) Людина, чоловік, жінка, дитина. и) Місто, квартал, вулиця.

2. Знайдіть поняття, родові по відношенню до наступних:

Школа. Газета. Матеріаліст. Капіталізм. Історія. Повість. Дім. Артист. Дружба. Повінь. Словник. Кінокомедія. Паралелепіед. Тепловоз. Штукатур. Котангенс.

3. Знайдіть поняття, видові по відношенню до наступних:

Вуз. Суспільно-економічна формація. Літак. Установа. Злочин. Викладач. Мистецтво. Пора року. Море. Хімічний елемент. Трактор. Вартість. Підручник. Революція.

Типові тестові завдання для перевірки знань:

1. *Визначте вид відношення між поняттями "європейська країна" і "федеративна країна":*

- a) тотожність (рівнозначність);
- b) суперечність (контрадикторність);
- c) перетин (частковий збіг);
- d) співпідпорядкування (координація);
- e) протилежність (контрарність);
- f) підпорядкування (субординація);

2. *Визначте, в якому відношенні міме собою перебувають поняття "працелюбний" і "непрацелюбний":*

- a) тотожності (рівнозначності);
- b) суперечності (контрадикторності);
- c) перетину (часткового збігу);
- d) співпідпорядкування (координації);
- e) протилежності (контрарності);
- f) підпорядкування (субординації);

3. *Визначте, в якому відношенні між собою перебувають поняття "викладач", "доцент", "асистент":*

- a) тотожності (рівнозначності);
- b) суперечності (контрадикторності);
- c) перетину (часткового збігу);
- d) співпідпорядкування (координації);
- e) протилежності (контрарності);
- f) підпорядкування (субординації);
- g) важко відповісти.

4. *Визначте вид поняття "студент" за кількістю елементів обсягу:*

- a) конкретне;
- b) позитивне;
- c) загальне;
- d) одиничне;
- e) нереструюче;

5. *Визначте логічний вид поняття "добрий" за характером ознак, що становлять його зміст:*

- a) загальне;
- b) збірне;
- c) абстрактне;
- d) відносне;
- e) реєструюче;
- f) позитивне;
- g) негативне;
- h) співвідносне;

- i) неспіввідносне;

Тема 3. Судження

1. Знайдіть суб'єкт, предикат, зв'язку наступних суджень. Встановіть тип суджень за характером предиката: а) Соціальна революція є стрибком у розвитку суспільства. б) Київ розташований північніше за Хмельницький. в) Деякі риби живуть до ста років. г) Бог є. д) Це міркування не є правильним.

2. Встановіть кількість та якість наступних суджень: а) У будь-якій бібліотеці є книги, до яких звертаються дуже рідко. б) Людина перебуває на верхній сходинці еволюційних сходів. в) У нього немає можливості прочитати цю книгу. г) Деякі властивості мислення не моделюються засобами сучасної кібернетики. д) Будь-яку людину не слід тримати у неволі. е) Жодний спортсмен не користується наркотиками. ж) Усі люди – брати. з) Деякі люди є рабами задовольень та насолод.

3. Назвіть поняття, яке є суб'єктом у судженні "Найцінніша риса людини — це любов до Батьківщини":

- а) риса;
- б) найцінніша риса;
- в) риса людини;
- г) любов;
- д) любов до Батьківщини;
- е) важко відповісти.

Тести для перевірки знань:

1. Назвіть вид судження "Жодна людина ще не побувала на Марсі":

- а) загальностверджувальне (А);
- б) частково стверджувальне (І);
- в) загальнозаперечувальне (Е);
- г) частково заперечувальне (О);
- д) не належить до жодного із зазначених;
- е) важко відповісти.

2. Зазначте об'єктивну модальність у судженні "Загибель олігархічно-корупційної системи є закономірною":

- а) судження про можливість;
- б) судження про дійсність;
- в) судження про необхідність;
- г) проблематичне судження;
- д) модальність виявити неможливо.

Тема 4. Основні формально-логічні закони

1. Визначте, вимоги якого формально-логічного закону порушено в наведеному нижче прикладі:

"На допиті В. запитали, де він ночував у ніч на 14 вересня. Виявилось, що він ночував у полі, в скирті соломи — недалеко від місця, де було знайдено тіло М. На запитання, чи чув він вночі якийсь шум або крик про допомогу, В. дав заперечну відповідь. На повторному допиті В. показав, що коли він спав у полі, то чув крик про допомогу, який долинав із того боку, де лежало тіло М. Після цього він бачив, як звідти тікав невідомий чоловік високого зросту".

Порушення:

- а) заборони суперечності;
- б) виключеного третього;
- в) тотожності;
- г) достатньої підстави;
- д) закони не порушено;

2. Зазначте, який закон логіки застосовано під час доведення наведеного нижче твердження:

"Я склав іспит з логіки на відмінно завдяки акуратному відвідуванню занять, систематичній роботі над конспектом лекцій, опрацюванню навчальної літератури, активній участі у семінарських заняттях".

- а) заборони суперечності;
- б) тотожності;
- в) виключеного третього;
- г) достатньої підстави;

Тема 6. Умовивід

1. У наступних прикладах визначить фігури силогізму, перевірте, чи дотримані правила цієї фігури та загальні правила силогізму?

А) Усі тіла при нагріванні розширюються. Це тіло розширилося, отже його нагріли.

Б) Усі метали – хімічні елементи. Усі метали є речовинами. Отже, усі речовини є хімічними елементами.

В) Ртуть – рідина, хоча вона і є металом. Отже, деякі метали є рідинами.

Г) Кити – ссавці, але вони не живуть на суші. Отже, тварини, які живуть на суші, не є ссавцями.

2. Чи є правильними наступні силогізми, якщо ні, які правила фігур та загальні правила в них порушені? Проілюструйте необхідність слідування висновку із посилок (чи відсутність такої необхідності), креслення співвідношення між термінами силогізму у вигляді кругових схем Ейлера.

А) Деякі учні є екстремалами. Усі студенти – учні. Отже, деякі студенти є екстремалами.

Б) Усі інтелегентні люди борються за мир, і усі вони є прогресивними людьми. Отже, усі прогресивні люди борються за мир.

В) Усі злочинці засуджуються громадськістю. Дане діяння – не злочин. Отже, воно не засуджується громадськістю.

Г) Усі метали – електропровідні речовини, усі метали – теплопровідні речовини, отже, усі теплопровідні речовини є електропровідними.

3. У наведених силогізмах встановіть: висновок, великий термін, велику посилку, менший термін, меншу посилку, середній термін. Визначте розподіленість термінів:

А) Жодна релігійна течія не є науковою істиною, хоча б тому, що будь-яка релігійна течія базується на вірі, в той час як жодна наукова істина на вірі не базується.

Б) Ця людина не є місцевим мешканцем, бо всі місцеві мешканці знають дорогу до річки, а ця людина – не знає.

В) Деякі діячі мистецтва – талановиті люди. Отже деякі письменники – талановиті, бо усі письменники – діячі мистецтва

3. На основі трьох наведених термінів, побудуйте правильний силогізм, указавши його фігуру і модус: Метал, твердий, ртуть; Злочин, крадіжка, карна дія.

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

1. Як застосовується метод всебічного вибору при побудові гіпотези?

2. Види аргументів, правила оперування і помилки по відношенню до аргументів?

3. Яке співвідношення переконання і доказу?

4. В чому специфіка “чи-питань” і “що-питань”?

5. Яке застосування знаходять умовиводи за аналогією?

6. В чому специфіка деструктивної і конструктивної критики?

7. Структура аргументації і її склад?

8. Що таке метод виключення і як він діє при доказі гіпотези?

9. В чому відмінність прямого доведення від непрямого?

10. Правила і помилки по відношенню до тези доведення?
11. Види аргументів, правила оперування і помилки по відношенню до аргументів?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається здобувачем на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refereo* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів

1. Розвиток традиційної логіки.
2. Основні напрями розвитку сучасної логіки.
3. Формальна логіка.
4. Зв'язок логіки з іншими юридичними дисциплінами. Використання логічних методів в юриспруденції.
5. Види дедуктивних умовиводів.
6. Логічне доведення і судовий доказ.
7. Побудова доведення.
8. Правила доведення і спростування.
9. Істинні і хибні міркування.
10. Правильні і неправильні міркування. Поняття про логічну помилку.
11. Семіотика як наука про знаки.
12. Структура знакового процесу.
13. Основні принципи правильного мислення.
14. Прийоми, подібні до визначень.
15. Індивіди та елементи класу в понятті. Відмітні і невідмітні ознаки. Суттєві і несуттєві ознаки. Родові і видові суттєві ознаки.
16. Формалізація як метод логіки.
17. Поняття як форма відображення дійсності.
18. Логічний аналіз структури юридичних понять.
19. Види поділу понять. Поділ понять в юридичній практиці.
20. Види понять. Їх застосування в юридичній практиці.
21. Логічні прийоми формування понять.
22. Види визначення.

23. Узагальнення і обмеження понять: характеристика і застосування в юридичній практиці.
24. Прийоми, подібні до визначень.
25. Категоричний силогізм, побудований із суджень можливості.
26. Категоричні силогізми із імовірними засновками.
27. Фігури і модуси категоричного силогізму.
28. Види відношень між простими судженнями.
29. Роль обмеження та узагальнення поняття в пізнанні.
30. Значення визначення для юридичної теорії і практики.
31. Значення поділу понять для юридичної практики.
32. Класифікація та її значення в науці. Юридична класифікація.
33. Класифікація: визначення, види, застосування в юридичній практиці.
34. Визначення понять. Прийоми, подібні до визначення.
35. Типові помилки у визначенні поняття.
36. Правила визначення і приклади їх застосування.
37. Основні види неявного визначення.
38. Типові помилки у поділі понять.
39. Значення визначення поняття в науковому пізнанні.
40. Логічні знання у кримінально-правовій класифікації злочину.
41. Взаємозв'язок індукції та дедукції у процесі пізнання.
42. Безпосередні силогізми: визначення, способи побудови, застосування в юридичній практиці.
43. Доведення: структура, види, застосування в юридичній практиці.
44. Індуктивні міркування в юридичній практиці.
45. Аргументація в юридичній практиці.
46. Види гіпотез.
47. Значення правил семіотики для юридичної практики.
48. Знаки як засіб підвищення ефективності процесу мислення.
49. Визначення логіки як науки.
50. Мислення і мова.
51. Загальна характеристика поняття. Поняття і слово. Терміни.
52. Явні визначення. Визначення через рід і видову відмінність.
53. Правила визначення і помилки, можливі при визначенні.
54. Правила поділу понять.
55. Значення типології відношення між поняттями в юридичній практиці.
56. Форми мислення. Типова структура мислення (умовиводу).

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Роль мислення в процесі пізнання оточуючої дійсності.
2. Мислення як предмет вивчення науки логіки.
3. Поняття про логічну форму (структуру) думки і логічні закони.
4. Істинність думки і формальна правильність роздумів.
5. Процес формалізації думки.
6. Предмет формальної логіки.
7. Основні віхи в розвитку логіки.
8. Аристотель як основоположник науки про логіку.
9. Місце логіки в системі наук.
10. Діалектична і формальна логіка, їх співвідношення.
11. Роль логіки у процесі підвищення культури мислення особистості.

12. Судження як основна форма мислення.
13. Загальна характеристика судження і його структура.
14. Класифікація суджень.
15. Види суджень за змістом предиката.
16. Види суджень за якістю зв'язку.
17. Види суджень за обсягом суб'єкта.
18. Види суджень за модальністю.
19. Види суджень за типом логічних сполучників.
20. Таблиці істинності складних суджень.
21. Розподіленість термінів в судженнях за обсягом.
22. Відношення між основними видами суджень.
23. Об'єднана класифікація суджень. “Логічний квадрат”.
24. Логічна культура людини і шляхи її формування.
25. Закони логіки як адекватне відображення зв'язків реальної дійсності у свідомості людини.
26. Поняття як форма мислення.
27. Логічна структура поняття, його зміст і форма.
28. Зміст і обсяг поняття.
29. Види понять за обсягом
30. Види понять за змістом.
31. Відношення між поняттями.
32. Логічні операції над поняттями.
33. Поділ поняття, їх класифікація.
34. Правила поділу поняття та можливі помилки в його процесі.
35. Визначення понять.
36. Основні закони логіки.
37. Суть та зміст закону тотожності.
38. Закон суперечності, його суть та основна вимога.
39. Закон виключеного третього, його визначення і логічний зміст.
40. Закон достатньої підстави, його зміст, визначення і логічний сенс.
41. Умовивід (вивід) як форма мислення.
42. Логічна структура умовиводу.
43. Види умовиводів.
44. Дедуктивний умовивід (силогізм) і його види.
45. Категоричний силогізм, його терміни, засновки.
46. Загальні правила силогізму, його фігури та модуси.
47. Об'єктивна основа і структура індуктивного умовиводу.
48. Види індуктивних умовиводів.
49. Аналогія та її види.
50. Логічна природа гіпотези.
51. Види гіпотез.
52. Доведення та спростування гіпотез.
53. Гіпотези і наукове передбачення.
54. Верифікація та фальсифікація версій: логічна спільність з аргументацією наукових гіпотез і особливості юридичного доведення.
55. Роль індукції, дедукції і гіпотези в прогнозуванні розвитку суспільства.
56. Поняття доведення і його логічна структура.
57. Умовивід і доведення.
58. Види доведення.
59. Правила доведення.
60. Основні методи прямого і непрямого підтвердження тези.
61. Поняття спростування і його логічна структура.
62. Види і правила спростування.

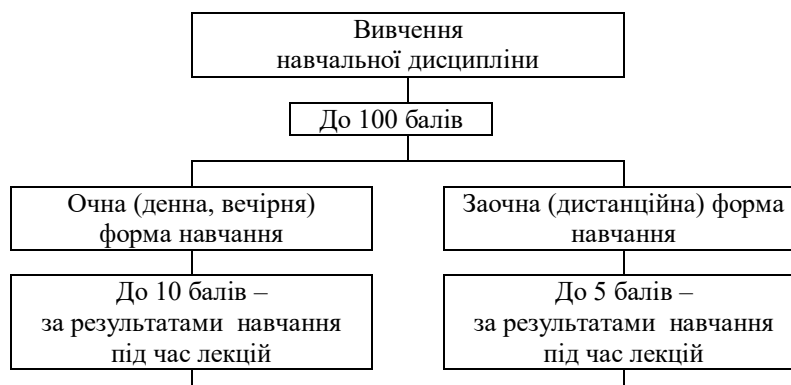
63. Спростування тези, аргументів і демонстрації.
64. Логічні помилки, що найбільш часто допускаються в доведеннях і спростуваннях.
65. Софізми, паралогізми, логічні парадокси та антиномії.
66. Практика як критерій істини в процесі доведення і спростування.
67. Методи встановлення причинних зв'язків.
68. Дотримання законів логіки - необхідна умова досягнення істини в процесі мислення.
69. Прогнозування і комп'ютерна техніка.
70. Значення вивчення логіки для професійної діяльності майбутніх юриста.
71. Виділяюче та виключаюче судження.
72. «Генетичне доведення».
73. Фігури і модуси простого категоричного силлогізму.

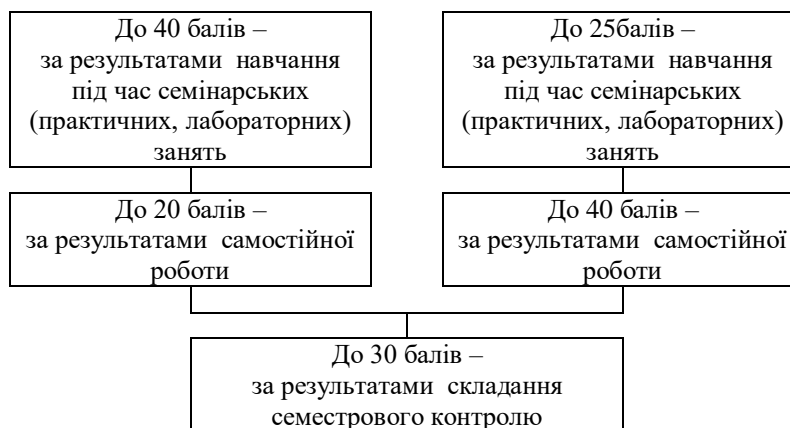
1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Класифікація суджень.
2. Логічні помилки, що найбільш часто допускаються в доведеннях і спростуваннях.
3. Задачі:
 - 1) Дайте визначення поняття “Море” та класифікуйте його за змістом та обсягом.
 - 2) Визначте відношення між поняттями “Море”, “Озеро”, “Яхта”, “Місто” та зобразіть їх в коловий діаграмі.
 - 3) Виконайте логічну операцію обмеження і узагальнення з поняттям «Професіонал».
 - 4) Вкажіть, чи правильно здійснений поділ понять: “Викладачів можна поділити на професіоналів та досвідчених і недосвідчених”.
 - 5) Визначте вид судження за характером предиката: “Туман ярот котиться”.
 - 6) Вкажіть кількісну і якісну характеристику судження “Гвінея – не європейська держава”, а також визначте розподіл в ньому термінів за обсягом.
 - 7) Визначте тип логічного зв'язку у складному судженні “Лише найрозумніші і найдурніші не можуть змінитися ” та формалізуйте його.
 - 8) Наведіть приклад порушення в міркуванні закону достатньої підстави.
 - 9) Зробіть висновок та визначте фігуру і модус простого категоричного силлогізму:
 “Деякі повідомлення – об’яви.
Деяка інформація є повідомленням”.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення по 14 лекційних занять за денною формою навчання у першому та другому семестрах.

Отже, здобувач може набрати під час лекцій протягом кожного семестру таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій													
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Денна	14	0,7	1,4	2,1	2,9	3,6	4,3	5,0	5,7	6,4	7,1	7,9	8,6	9,3	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 семінарських занять у першому семестрі.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному здобувачу до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол №14, зі змінами).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу здобувачів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	6 тем	Номер теми						Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	

1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	4	4	4	2	4	20
----	--	---	---	---	---	---	---	----

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Виговський Л.А. Логіка: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.
2. Гетманова А.Д. Логика для юристов: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности юриспруденция. 5-е изд., стер. Москва : Омега-Л, 2008. 415 с.
3. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. 5–те вид., стер. Київ : Знання, КОО, 2002. 255 с.
4. Конверський А.Є. Логіка: підручник для студентів юридичних факультетів. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
5. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник . Москва : Наука, 1975. 720 с.
6. Тофтун М.Г. Логіка: підручник, 2– ге вид., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 400 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Хоменко І.В. Логіка. підручник . Київ : Центр учбової літератури, 2007. 335 с.

3.2. Допоміжні джерела

1. Аристотель. Метафизика. Соч.: В 4-х т. Москва : Мысль, 1978. Т. 1.
- 12 Аристотель. Первая аналитика. Вторая аналитика. Соч.: В 4-х т. Москва : Мысль, 1978. Т. 2.
- 13 Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1992. 128 с.
- 14 Івін О.А. Логіка: Експериментальний навчальний посібник для факультативних курсів за вибором учнів ст. класів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій. Київ : Артєк, 1996. 232 с. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).
- 15 Івлєв Ю.В. Логика для юристов: учебник для вузов. 3-е изд. Москва : Дело, 2003. 264 с.
- 16 Логика и риторика : хрестоматия / Сост. В.Ф. Берков, Я.С. Яскувич. Минск : ТетраСистемс, 1997. 624 с.
- 17 Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 408 с.
- 18 Рузавин Г.И. Логика и аргументация : учебное пособие для вузов. Москва : Культура и спорт, ЮНИТИ, 1997. 351 с.
- 19 Ряшко В.І. Логіка: навчальний посібник . Київ : Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
- 20 Свинцов В.И. Логика. Элементарный курс для гуманитарных специальностей. Москва : Скорина, Весь мир, 1998. 351 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://pidruchniki.ws>
2. <http://dozkontrol.ucoz.ua>

Розробник програми:

викладач дисципліни – завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор

_____ Л.А. Виговський
27 серпня 2019 року

Схвалено кафедрою філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання 27 серпня 2019 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ Л.А.Виговський
27 серпня 2019 року

Декан юридичного факультету, доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук

_____ С. А. Крушинський
27 серпня 2019 року

Погоджено методичною радою університету 19 вересня 2019 року, протокол № 2.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун
19 вересня 2019 року

Обліковий обсяг – 0,87 ум. др. арк.

Оновлення навчально-методичних матеріалів:

викладач дисципліни – завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ
27 серпня 2021 року

Схвалено кафедрою філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання 27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ
27 серпня 2021 року